

Obsah

Seznam zkratk	13
Úvod	15
1. Teoretická východiska	21
1.1 Druhá polovina 20. století z pohledu teorie mezinárodních vztahů	21
1.1.1 Realismus jako skeptický náhled	22
1.1.2 Liberalismus a jeho optimistický přístup	22
1.1.3 Konstruktivismus a jeho důraz na bezpečnostní kulturu	24
1.1.4 Kritické teorie	24
1.2 Nejvýznamnější autoři a jejich teoretická inspirace pro hodnocení 20. století	25
1.2.1 Důvody volby jednotlivých autorů	25
1.2.2 Eric Hobsbawm a jeho „krátké 20. století“	26
1.2.3 Edward Carr a jeho pojetí dějin 20. století	27
1.2.4 Galtungovo pojetí negativního a pozitivního míru	28
1.2.5 Válka a mír podle Raymonda Arona	31
1.3 Metodologická východiska	33
1.3.1 Typ práce	33
1.3.2 Ontologické a gnozeologické pozice	34
1.3.3 Návaznost na Foreign Policy Analysis	35
1.3.4 Analytické vyprávění	36
Závěr kapitoly	37
2. Studená válka jako kolísání mezi pozitivním a negativním mírem	39
2.1 Hlavní změny po skončení druhé světové války	39
2.1.1 Poválečná předsevzetí a odhodlání	40
2.1.2 Změny na mapě poválečné Evropy	41

2.1.3	Hlavní vítězové druhé světové války a zásadní rozdíly mezi nimi	41
2.1.4	Důsledky druhé světové války pro země střední a východní Evropy	43
2.1.5	Ekonomická převaha Západu a její význam ve vojenství	44
2.1.6	Nová situace ve vojenství	45
2.2	Začátek studené války	47
2.2.1	Nový mezinárodní antagonismus	48
2.2.2	Základní vymezení studené války	48
2.2.3	Poměr sil na počátku studené války	49
2.3	První zlomové události v dějinách studené války	51
2.3.1	Nátlakové jednání SSSR a jeho hodnocení v USA	51
2.3.2	USA ve znamení střetu dvou přístupů k SSSR	52
2.3.3	Budování amerických vojenských základen	53
2.3.4	Dva projevy světodějného významu	54
2.4	Kennanovo vymezení podstaty nastupující studené války a Churchillův výrok o železné oponě	56
2.4.1	Churchillův projev o železné oponě	58
2.5	Jaderná strategie USA a její hodnocení v SSSR	59
2.5.1	Jedno memorandum, které bohužel zcela zapadlo	59
2.5.2	Dvě memoranda osudového významu	61
2.5.3	Report a orientace na totální válku	62
2.6	Trumanova doktrína	64
2.6.1	Historický kontext vývoje v Turecku a v Řecku	64
2.6.2	Řecká občanská válka	65
2.6.3	Chování SSSR	66
2.6.4	Mezinárodní důsledky Trumanovy doktríny	67
2.6.5	Základní otázky týkající se smyslu Trumanovy doktríny	68
2.7	Kennanova koncepce zadržování	68
2.8	Bezpečnostní hrozby na počátku studené války a jejich vyhodnocování	69
2.8.1	Oboustranné nadsazování bezpečnostních hrozeb	69
2.8.2	Vliv nástupu studené války na americkou strategickou kulturu	70
2.8.3	Snížení významu evropského pojetí vojenského manévru	70
2.8.4	Vliv hrozeb z počátku studené války na ruskou strategickou kulturu	71
	Závěr kapitoly	71
3.	Studená válka a její hlavní události	73
3.1	První etapa studené války ve znamení absolutního jaderného monopolu USA, 1945–1949	75
3.1.1	Pilíře jaderného monopolu USA	75
3.1.2	Blokáda Berlína	76

3.2 Druhá etapa studené války jako relativní jaderný monopol USA, 1949–1957	78
3.2.1 NSC-68 a důraz na totální charakter studené války	78
3.2.2 Korejská válka a její mezinárodněpolitické důsledky	79
3.2.3 Od korejské války k nové strategii NATO	91
3.2.4 Dopad korejské války na vztahy mezi USA a SSSR	92
3.2.5 Vytvoření Varšavské smlouvy jako odpověď na vstup SRN do NATO	93
3.2.6 Suezská krize, 1956	94
3.2.7 Maďarské události, 1956	96
3.3 Třetí etapa studené války jako vzájemné zaručené zničení	98
3.3.1 Základní charakteristika vzájemného zaručeného zničení	99
3.3.2 Sestřelení U-2 a jeho strategické důsledky	99
3.3.3 Strategie pružné reakce	101
3.3.4 Druhá berlínská krize jako přiznání prohry	102
3.3.5 Kubánská krize, nejvážnější krize studené války, 1962	104
3.3.6 Vietnam, druhá periferní válka, 1965–1973	107
3.3.7 Harmelova zpráva a stanoviska SSSR	118
3.3.8 Smlouva o nešíření jaderných zbraní, 1968	118
3.3.9 Pražské jaro a jeho brutální rozdrcení	119
3.3.10 Jaderná strategie ve znamení pokračujícího soupeření	121
3.4 Čtvrtá etapa studené války ve znamení strategie kontrasíly	121
3.4.1 Základní charakteristika	121
3.4.2 Východní politika kancléře Brandta	122
3.4.3 Jaderné zbraně nové generace	123
3.4.4 Smlouva SALT I, 1972	123
3.4.5 Smlouva SALT II, 1979	124
3.5 Pátá etapa studené války ve znamení krize euroraket	125
3.5.1 Rozdílné přístupy k tzv. zbraním na válčišti	125
3.5.2 Invaze do Afghánistánu jako osudová chyba SSSR	126
3.5.3 Stagnace kontroly zbrojení	130
3.5.4 Cvičení Able Archer 83 jako vážné varování	131
3.6 Poslední etapa studené války, 1985–1990	132
3.6.1 Konec gerontokracie v SSSR	132
3.6.2 Ženeva, 1985	133
3.6.3 Washington, 1987, a Smlouva o likvidaci jaderných zbraní středního doletu	133
Závěr kapitoly	134

4. Výjimečnost studené války a její dědictví	138
4.1 Charakteristické rysy studené války	138
4.1.1 Byla studená válka nevyhnutelná?	141
4.1.2 Tradiční proud a jeho argumenty	142
4.2 Mírová studia v době studené války	148
4.2.1 Mírová studia v USA	148
4.3 Studená válka z pohledu negativního a pozitivního míru	149
4.3.1 Základní pilíře Galtungova přístupu	150
4.4 Studená válka ve světle teorie Raymonda Arona	156
4.5 Rozdíly při budování	156
4.5.1 Vystupňovaná militarizace v 50. letech	158
4.5.2 60. léta ve znamení velmi vážné krize a dlouhé periferní války	159
4.5.3 Sovětské intervence ve vlastní sféře vlivu i za její hranicí	160
4.5.4 Poslední etapa ve znamení odklonu od Brežněvovy doktríny a od vzájemné konfrontace	160
4.5.5 Studená válka ve světle power parity theory	162
4.5.6 Kritická stanoviska posledního desetiletí studené války	164
4.5.7 Náhled kritických bezpečnostních studií	166
4.6 Cíle jednotlivých mocností	170
4.7 Souhrnné hodnocení studené války	171
4.8 Vítězové a poražení	173
4.9 Studená válka ve světle velkých teorií	174
4.9.1 Studená válka	174
4.9.2 Studená válka ve světle kritérií Raymonda Arona	175
4.10 Nejvýraznější osobnosti z doby studené války	177
Závěr kapitoly	179
5. Válka a mír v době globalizace	182
5.1 Zánik hrozby světové války a velká očekávání na počátku 90. let	183
5.1.1 Zánik sovětské hrozby totalitních režimů v zemích Varšavské smlouvy	183
5.1.2 Rychlý rozklad Varšavské smlouvy	183
5.1.3 Znovusjednocení Německa	184
5.1.4 Zánik sovětského impéria a úloha M. S. Gorbačova	185
5.1.5 Zánik hrozby vůči okolnímu světu	185
5.1.6 Geostrategická revoluce	186
5.2 Kontrola zbrojení a odzbrojení	187
5.3 Fukuyamův optimismus nazývaný „konec dějin“	189
5.4 Nové pojetí mezinárodní bezpečnosti v prvních letech po skončení studené války	190

5.4.1 Společná bezpečnost a všeobecná bezpečnost	191
5.4.2 Dimenze bezpečnosti po skončení studené války	192
5.4.3 Vojenská bezpečnost	192
5.4.4 Nevojenské dimenze bezpečnosti	194
5.4.5 Vzájemná propojenost nevojenských rozměrů bezpečnosti	197
5.4.6 Změny bezpečnostní strategie NATO	198
5.5 Partnerství pro mír	198
5.5.1 Rozvoj spolupráce s Ruskem	199
5.5.2 Rozšiřování NATO a jeho mezníky	199
5.6 Regionální války a jejich dopady na mezinárodní bezpečnost v posledních letech 20. století	204
5.6.1 Afrika ve znamení krutých občanských válek a genocid	204
5.6.2 Dvě zásadní změny v Asii	206
5.7 Války na území bývalé Jugoslávie	207
5.7.1 Základní charakteristika	207
5.7.2 Válka v Chorvatsku	208
5.7.3 Válka v Bosně a Hercegovině	209
5.7.4 Vyhrcování národnostních bezpečnostních dilemat	210
5.7.5 Stanoviska mezinárodního společenství	211
5.7.6 Kosovo od občanské války k „humanitárnímu bombardování“	212
5.7.7 Angažovanost mezinárodních organizací	214
5.8 Operace Spojenecká síla	218
5.8.1 Základní charakteristika	218
5.8.2 Významné pochybnosti, které už nic zpětně nezmění	219
5.9 Huntingtonovo varování před střetem civilizací	220
5.9.1 Kategorizace aktérů civilizačně rozděleného světa	220
5.9.2 Krvavé hranice islámského světa	221
5.9.3 Tři zásady jako klíčová část Huntingtonovy knihy	222
5.10 Hoffmannova koncepce střetu globalizací	224
Závěr kapitoly	225
Závěr	227
Summary	240
Seznam použité literatury	249
Jmenný rejstřík	267
Věcný rejstřík	270